

Bolezen modrega jezika (povzeto po spletnih virih)

Moder jezik (Bluetongue, BTV) je virusna infekcijska bolezen domačih in divjih prežvekovalcev, pri kateri poznamo že 27 različnih serotipov. Povzročajo jo orbivirus, prenašajo pa ga predvsem krvosesne mušice rodu *Culicoides*, ki se lahko trajno okužijo z virusom. Druge žuželke, kot so klopi ali uši, imajo pri prenosu bolezni le zanemarljivo vlogo. Ker se virus ne prenaša neposredno med živalmi, je razširjenost bolezni omejena na območja, kjer so prisotni primerni prenašalci.

Bolezen se ne prenaša preko volne ali zaužitja mleka, možen pa je prenos s krvjo – na primer s semenom, kirurškim orodjem ali ob manjših ranicah.

Gostitelji in potek bolezni

Glavni gostitelji virusa so ovce, pri katerih se bolezen najpogosteje kaže v hujši obliki. Govedo in koze bolezen večinoma prebolevajo brez vidnih simptomov, a govedo ostaja pomemben rezervoar virusa. V krvi lahko namreč prenaša virus še od 60 do 100 dni po okužbi, čeprav bolezenskih znakov skorajda ni. To najverjetneje omogočajo goveji eritrociti, ki virus vežejo nase in ga varujejo pred protitelesi.

Inkubacijska doba pri modrem jeziku traja 5–10 dni.

- **Pri ovcah** so mogoči izraziti bolezenski znaki: cianotičen (moder) jezik, otekanje glave in uhljev, erozije v ustni votlini, vnetje in boleči parklji kar pogosto vodi v šepanje. Obolevnost lahko doseže tudi 100 %, medtem ko se smrtnost giblje med 2 in 30%. Pri najbolj občutljivih pasmah ovac lahko smrtnost doseže celo 70%. Pogosti so abortusi in rojstvo šibkih ali razvojno prizadetih jagnjet.

- **Pri govedu** je bolezen običajno blažja. Občasno se pojavijo povišana telesna temperatura, spremembe v krvni sliki, erozije v ustni sluznici, kraste okoli nosu in seskov ter otekanje parkljev. Obolevnost je do 5%, smrtni primeri pa redki. Pojavi se lahko šepanje in dolgotrajna slabša telesna kondicija. Izjemoma pride do začasne neplodnosti

bikov ali rojstva telet z nevrološkimi motnjami, kot so nerazviti možgani ali možganske ciste.

- **Pri kozah** potek bolezni večinoma mine brez vidnih znakov.

Zdravljenje in preventiva

Kot velja za vse virusne okužbe, specifičnega zdravila za moder jezik ni. Možna je le podporna terapija, ki obsega simptomatsko zdravljenje.

Ključni preventivni ukrepi so:

- nadzor nad mušicami (uporaba repelentov),
- pravočasno cepljenje živali.

Cepiva so različna za vsak serotip in zahtevajo natančno načrtovanje saj imunost nastopi šele nekaj tednov po aplikaciji cepiva. Pri dvakratnem cepljenju morata biti odmerka aplicirana v razmiku 21–28 dni, zaščita pa nastopi približno 21 dni po drugem odmerku. Cepljenje je priporočljivo izvajati v obdobjih, ko vektorji niso aktivni.

Mušica iz rodu *Culicoides*, ki prenaša virus modrega jezika med živalmi

BTV v Sloveniji (podatki rejcev, terenskih veterinarjev in področnega UVHVVR)

Situacija v Sloveniji

V Sloveniji je bilo obvezno cepljenje proti serotipu BTV-4 v veljavi med letoma 2016 in 2021.

- **11. februar 2025** – prvič je bila uradno potrjena bolezen modrega jezika (serotip BTV-4), s čimer je Slovenija izgubila status prostosti bolezni.
- **18. julij 2025** – potrjen je bil pojav novega serotipa BTV-8, ki pogosteje prizadene govedo.
- **19. avgust 2025** – odvzeti so bili prvi vzorci na območju Gorenjske ob sumu na bolezen.

Trenutno je bolezen razširjena po večjem delu države, vendar v različnem obsegu. Po sosednjih državah se širi serotip BTV-3 pri katerem cepiva omogočajo milejšo obliko bolezni.

Ker pri nas izkoreninjenje bolezni ni predvideno, se ne vodi uradnih evidenc o številu okuženih živali, smrtnosti in drugih posledicah bolezni, kar otežuje pravočasno obveščanje rejcev.

Opazanja s terena po Sloveniji (Primorsko - Goriška regija) in premiki živali

- **Pri govedu:** manjši upad mlečnosti pri molznicah, spremembe na smrčkih (najprej pordelost, nato luščenje kože), otekanje bicljev, toga hoja, visoka in vztrajna vročina, razjede v ustni votlini, ki so podobne znakom slinavke in parkljevke. Pogoste so tudi sekundarne okužbe, npr. pljučnice.

- **Pri ovcah:** vročina, otekanje glave, obilen (tudi krvav) izcedek iz nosu in ust. Smrtnost se giblje med 10 in 20 %, višja pa je v vročih poletnih dneh, ko vročina dodatno oslabi živali.

• Pri obeh živalskih vrstah je bilo opaziti zanimivost - in sicer so se kljub zabeleženim visoki vročini, živali še naprej pasle in zauživale krmo, le v malo počasnejšem tempu. Ob vročinskih stanjih je sicer običajno, da živali krmo zavračajo.

- Od okužbe do pogina pride po poročanjih iz terena v okvirno enem tednu.
- **Štajerska regija:** popolna presušitev krav, huda shiranost živali

Za mednarodno trgovanje je cepljenje živali proti serotipoma 4 in 8 obvezno.

Trenutno velja, da se lahko iz okuženih gospodarstev premikajo le zdrave živali – bodisi v klavnico bodisi na druge kmetije.

Priporočila stroke

- rejci naj izrazijo interes za cepljenje svojih živali pri veterinarjih,
- uporabljajo naj repelente, saj so se ti v praksi izkazali za zelo učinkovite pri odvrčanju mušic (pri nas dovoljeni repelenti: DELTANIL, BUTOX Protect, ter NEOPRINIL)

Brezplačno cepljenje SLOVENIJA?

(22.8.2025) se za brezplačno cepljenje širita dve nasprotujoči informaciji

KGZS (21. 08. 2025)

Veseli nas, da je Uprava za varno hrano prepoznala resnost razmer in prisluhnila tudi pobudam Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije ter zagotovila brezplačno cepivo. To je pomemben korak k zaščiti živali, ohranitvi proizvodnje in krejitvi zaupanja rejcev v pomen njihovega dela,« ob tem poudarja predsednik KGZS dr. Jože Podgoršek. Obenem poziva pristojne institucije, da rejcem zagotovijo tudi delno povračilo stroškov nabave repelentov.

Vsi, ki želite cepiti svoje živali, se obrnite na najbližjo veterinarsko postajo. Trenutno je cepivo brezplačno, plačljiva bo le storitev cepljenja in pot veterinarja, nam je zagotovil predsednik veterinarske zbornice **Tomo Wankmüller**.

UVHVVR (21. 08. 2025)

Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR) je na družbenih omrežjih zasledila objavo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS), da je UVHVVR prisluhnila tudi pobudam KGZS in zagotovila brezplačno cepivo za bolezen modrikastega jezika. Ker gre za napačno povzemanje informacij, podajamo naslednje pojasnilo rejcem.

UVHVVR je na podlagi izkazanega interesa rejcev že spomladi pristopila k nabavi cepiva za bolezen modrikastega jezika (BTV sev 4), o čemer je bila obveščena tudi KGZS.

Cepivo je bilo zaradi majhnega interesa rejcev porabljeno le deloma. UVHVVR je zato Veterinarsko zbornico Slovenije obvestila, da je na voljo še nekaj doz cepiva (za približno 7000 živali), če bi rejci želeli cepiti živali proti bolezni modrikastega jezika sev 4. V tem primeru je cepivo brezplačno, rejec pa mora plačati storitev cepljenja.

Če pa rejci želijo cepiti živali proti sevoma 3 in 8, se morajo v zvezi s tem obrniti na veterinarske ambulante, saj se nabava tega cepiva vrši preko Veterinarske zbornice Slovenije.

UVHVVR pri tem dodaja, da je glede na izraženo klinično sliko, ki jo povzroča BTV sev 8 predvsem pri drobnici, ter glede na s tem povezano škodo ter razširjenost bolezni v Sloveniji, pristopila k pripravi programa obveznega cepljenja drobnice proti sevom, ki se pojavljajo v Sloveniji in EU (sevi 3, 4 in 8), predvsem z namenom lajšanja klinične slike, zmanjševanja škode ter za zaščito sektorja drobnice in ohranitev avtohtonih pasem.

Cepljenje živali se bi izvajalo v obdobju, ki zagotavlja nastanek imunosti pred začetkom sezone aktivnosti vektorja - torej pozimi.

Višja sila na kmetijskem gospodarstvu

DOKAZILO ZA UVELJAVLJANJE VIŠJE SILE V PRIMERU POGINOV ŽIVALI

KGZS: Na ARSKTRP smo se obrnili z vprašanji, kako je z dokazovanjem višje sile v primeru poginov živali zaradi bolezni modrikastega jezika, saj na Nacionalnem veterinarskem inštitutu pravijo, da zaradi povečanja števila poginulih živali, na vseh kadavrih ne bodo delali sekcije, zato na vseh zapisnikih o odvozu kadavra ne bo zabeleženo, da je bil pogin živali zaradi modrikastega jezika. Zanimalo nas je ali bo tak dokument, ki ne bo imel navedbe vzroka pogina, ustrezen za upoštevanje višje sile?

Odgovor agencije

»Tudi brez navedbe, da gre za epizootsko bolezen, je Listina o odvozu živalskih stranskih proizvodov, ustrezno dokazilo. Na podlagi (4) točke 29. člena Uredbe IAKS, se kot primer višje sile upošteva tudi pogin živali zaradi bolezni, ki ni epizootska (kužna), za katerega upravičenec ni odgovoren in je ravnal kot dober gospodar, kar pomeni, da dodatna dokazila, da gre za kužno bolezen, niso potrebna. Če ima nosilec morda potrdilo veterinarja, naj k zahtevku priloži še ta dokument.

Na **obrazcu za sporočanje višje sile** naj se v opisu primera višje sile navede vzrok pogina. Če ta ni jaso določen naj se v opisu navede, da gre za potrjeno bolezen pri drugih živalih ali le sum na bolezen modrikastega jezika ali morda kaj drugega. V primeru, ko se predvideva, da bo imelo zmanjšanje staleža vpliv tudi na obtežbo, naj se v opisu doda tudi pripis v zvezi z vplivom GVŽ.

Višjo silo je potrebno čim prej sporočiti na predpisanem obrazcu, z navedbo ušesnih številk poginulih živali.

Naknadno pa se lahko za morebitne dodatne pogine, dopolnitve zahtevka pošlje le v obliki dopisa oz. elektronskega sporočila na aktrp@gov.si (za dopolnitve ponovno pošiljanje obrazca ni potrebno). Potrebno je navesti, da gre za dopolnitev prvotnega zahtevka, opis, ušesne številke živali in priložiti dodatne Listine o odvozu.«

